

מאוצרות הפרשה

שאמרו חז"ל "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה". הכועס אמנם מאמין שהקב"ה שולט על הכל, אבל חושב שפלוני הוא שהרע לו, הוא שציערו, כלומר הוא לא מאמין שי'אין עוד מלבדו. וזו ממש דרך העובד עבודה זרה ר"ל. (הגר"ב צ"ק שליט"א, שואלין ודורשין)

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ד' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה (לה, ל) פירש"י: "חור. בנה של מרים היה". למען האמת, כבר בפרשת 'בשלח' לימד אותנו רש"י זאת:

"ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה" (יז, י), ושם פירש"י במקום: "חור. בנה של מרים היה". בעצם גם בפרשת 'משפטים' חוזר רש"י על הידיעה: "ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אלהם" (כד, יד), ופירש"י: "חור. בנה של מרים היה".

... הרי לנו לא פחות משלוש מקומות, בפרשיות די סמוכות, בהם חוזר רש"י על אותה ידיעה – וכאן הבן שואל מה ראה רש"י לטרוח ולציין זאת שוב ושוב? מי שלמרות השאלה הזו עדיין יתעורר כאשר יבחין שישנו מקום נוסף בו מוזכר חור – בפרשת 'כי תשא': "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא, ב) והנה כאן רש"י שותק ולא מזכיר את יחוסו של חור... ואל-תאמר שרש"י סמך על-כך שהידיעה כבר נקלטה במוחנו בפרשיות הקודמות, ולכן לא טרח לחזור עליה בכי-תשא. שהרי פרשת השבוע, ויקהל, היא אחרי כי

תשא ובכל זאת טרח רש"י להזכיר בה שוב: "חור. בנה של מרים היה". ... הלא דבר הוא! עומד על הענין הגאון רבי אברהן יצחק ברזל יצוק"ל, בעל 'עיוני רש"י' וראש ישיבת 'מיר' בברכפלד, ומבאר זאת באופן מבריק: המדרש רבה בפרשה (פמ"ח ד), מבאר מהיכן ינק בצלאל את חכמתו וז"ל: "ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים שנאמר 'ויעש להם בתים'... ומרים נטלה חכמה, שהעמידה בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה מלך שנאמר [ויקה לו כלב את אפרת] ותלד לו את חור" וכתב "ודוד בן איש אפרתי". ועי' גם ברש"י על הפסוק 'ויעש להם בתים' דלעיל, שכתב "ומלכות ממרים" – מבואר שכח המלכות בא להם ממרים. והנה, מתפקידו של מלך להילחם מלחמות השם – וכפי שראינו כיצד דוד המלך נלחם מלחמות השם כל ימיו – ומעבר לכך יש עליו חיוב להילחם בעמלק, ומפורש אמרו בגמרא סנהדרין (פא: ג' מצוות נצטוו ישראל: למנות להם מלך, להילחם בעמלק ולבנות בית המקדש. מלבד זאת תפקידו של המלך לעשות משפט, בבחינת "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד) ובגמרא סנהדרין (יט.) מלכי בית דוד ודנין אותן דכתב (ירמיה כא, יב) "בית דוד כה אמר ד' דינו לבקר משפט". ומעלה זו מיוחדת למלכות דוד 'וימלך דוד על כל ישראל ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו" (שמ"ב ח, טו) מעתה נודע פשר-דבר מה מיוחד במקומות בהם רש"י מפרט שוב ושוב "חור. בנה של מרים היה". וזאת מאחר שבמקומות אלו עוסקים בעניינים מיוחדים הקשורים למלך, בהם זכתה מרים: בפרשת 'בשלח' עוסקים במלחמת עמלק. מודיע לנו רש"י "חור. בנה של מרים היה" כלומר: מה שזכה חור לענין הזה שייחם בעמלק יחד עם משה, הוא מכח המלכות זה זכתה מרים! בפרשת 'משפטים' מדובר על המשפט שחור יעשה, מודיע לנו שוב רש"י: גם ענין זה של משפט – שהוא ענין של מלכות – הוא מכוח מרים שזכתה במלכות. ושוב בפרשת השבוע, מה שזכה בצלאל לבנות את בית המקדש – שהוא ענין של מלך – הוא מכח חור, שמגיע מכוחה של מרים – אימה של מלכות. אמנם בפרשת כי תשא לא מזכיר רש"י את היחוס של חור, שהרי שם הקב"ה הוא זה שמזכיר את חור – ולא כמו בפרשתנו שמושה רבינו מבקש להסביר לעם-ישראל מה ייחודיותו של בצלאל שזכה לחכמה מכח חור ומרים!...

... הרי לנו לא פחות משלוש מקומות, בפרשיות די סמוכות, בהם חוזר רש"י על אותה ידיעה – וכאן הבן שואל מה ראה רש"י לטרוח ולציין זאת שוב ושוב? מי שלמרות השאלה הזו עדיין יתעורר כאשר יבחין שישנו מקום נוסף בו מוזכר חור – בפרשת 'כי תשא': "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא, ב) והנה כאן רש"י שותק ולא מזכיר את יחוסו של חור... ואל-תאמר שרש"י סמך על-כך שהידיעה כבר נקלטה במוחנו בפרשיות הקודמות, ולכן לא טרח לחזור עליה בכי-תשא. שהרי פרשת השבוע, ויקהל, היא אחרי כי

תשא ובכל זאת טרח רש"י להזכיר בה שוב: "חור. בנה של מרים היה". ... הלא דבר הוא! עומד על הענין הגאון רבי אברהן יצחק ברזל יצוק"ל, בעל 'עיוני רש"י' וראש ישיבת 'מיר' בברכפלד, ומבאר זאת באופן מבריק: המדרש רבה בפרשה (פמ"ח ד), מבאר מהיכן ינק בצלאל את חכמתו וז"ל: "ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים שנאמר 'ויעש להם בתים'... ומרים נטלה חכמה, שהעמידה בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה מלך שנאמר [ויקה לו כלב את אפרת] ותלד לו את חור" וכתב "ודוד בן איש אפרתי". ועי' גם ברש"י על הפסוק 'ויעש להם בתים' דלעיל, שכתב "ומלכות ממרים" – מבואר שכח המלכות בא להם ממרים. והנה, מתפקידו של מלך להילחם מלחמות השם – וכפי שראינו כיצד דוד המלך נלחם מלחמות השם כל ימיו – ומעבר לכך יש עליו חיוב להילחם בעמלק, ומפורש אמרו בגמרא סנהדרין (פא: ג' מצוות נצטוו ישראל: למנות להם מלך, להילחם בעמלק ולבנות בית המקדש. מלבד זאת תפקידו של המלך לעשות משפט, בבחינת "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד) ובגמרא סנהדרין (יט.) מלכי בית דוד ודנין אותן דכתב (ירמיה כא, יב) "בית דוד כה אמר ד' דינו לבקר משפט". ומעלה זו מיוחדת למלכות דוד 'וימלך דוד על כל ישראל ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו" (שמ"ב ח, טו) מעתה נודע פשר-דבר מה מיוחד במקומות בהם רש"י מפרט שוב ושוב "חור. בנה של מרים היה". וזאת מאחר שבמקומות אלו עוסקים בעניינים מיוחדים הקשורים למלך, בהם זכתה מרים: בפרשת 'בשלח' עוסקים במלחמת עמלק. מודיע לנו רש"י "חור. בנה של מרים היה" כלומר: מה שזכה חור לענין הזה שייחם בעמלק יחד עם משה, הוא מכח המלכות זה זכתה מרים! בפרשת 'משפטים' מדובר על המשפט שחור יעשה, מודיע לנו שוב רש"י: גם ענין זה של משפט – שהוא ענין של מלכות – הוא מכוח מרים שזכתה במלכות. ושוב בפרשת השבוע, מה שזכה בצלאל לבנות את בית המקדש – שהוא ענין של מלך – הוא מכח חור, שמגיע מכוחה של מרים – אימה של מלכות. אמנם בפרשת כי תשא לא מזכיר רש"י את היחוס של חור, שהרי שם הקב"ה הוא זה שמזכיר את חור – ולא כמו בפרשתנו שמושה רבינו מבקש להסביר לעם-ישראל מה ייחודיותו של בצלאל שזכה לחכמה מכח חור ומרים!...

... הרי לנו לא פחות משלוש מקומות, בפרשיות די סמוכות, בהם חוזר רש"י על אותה ידיעה – וכאן הבן שואל מה ראה רש"י לטרוח ולציין זאת שוב ושוב? מי שלמרות השאלה הזו עדיין יתעורר כאשר יבחין שישנו מקום נוסף בו מוזכר חור – בפרשת 'כי תשא': "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא, ב) והנה כאן רש"י שותק ולא מזכיר את יחוסו של חור... ואל-תאמר שרש"י סמך על-כך שהידיעה כבר נקלטה במוחנו בפרשיות הקודמות, ולכן לא טרח לחזור עליה בכי-תשא. שהרי פרשת השבוע, ויקהל, היא אחרי כי

תשא ובכל זאת טרח רש"י להזכיר בה שוב: "חור. בנה של מרים היה". ... הלא דבר הוא! עומד על הענין הגאון רבי אברהן יצחק ברזל יצוק"ל, בעל 'עיוני רש"י' וראש ישיבת 'מיר' בברכפלד, ומבאר זאת באופן מבריק: המדרש רבה בפרשה (פמ"ח ד), מבאר מהיכן ינק בצלאל את חכמתו וז"ל: "ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים שנאמר 'ויעש להם בתים'... ומרים נטלה חכמה, שהעמידה בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה מלך שנאמר [ויקה לו כלב את אפרת] ותלד לו את חור" וכתב "ודוד בן איש אפרתי". ועי' גם ברש"י על הפסוק 'ויעש להם בתים' דלעיל, שכתב "ומלכות ממרים" – מבואר שכח המלכות בא להם ממרים. והנה, מתפקידו של מלך להילחם מלחמות השם – וכפי שראינו כיצד דוד המלך נלחם מלחמות השם כל ימיו – ומעבר לכך יש עליו חיוב להילחם בעמלק, ומפורש אמרו בגמרא סנהדרין (פא: ג' מצוות נצטוו ישראל: למנות להם מלך, להילחם בעמלק ולבנות בית המקדש. מלבד זאת תפקידו של המלך לעשות משפט, בבחינת "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד) ובגמרא סנהדרין (יט.) מלכי בית דוד ודנין אותן דכתב (ירמיה כא, יב) "בית דוד כה אמר ד' דינו לבקר משפט". ומעלה זו מיוחדת למלכות דוד 'וימלך דוד על כל ישראל ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו" (שמ"ב ח, טו) מעתה נודע פשר-דבר מה מיוחד במקומות בהם רש"י מפרט שוב ושוב "חור. בנה של מרים היה". וזאת מאחר שבמקומות אלו עוסקים בעניינים מיוחדים הקשורים למלך, בהם זכתה מרים: בפרשת 'בשלח' עוסקים במלחמת עמלק. מודיע לנו רש"י "חור. בנה של מרים היה" כלומר: מה שזכה חור לענין הזה שייחם בעמלק יחד עם משה, הוא מכח המלכות זה זכתה מרים! בפרשת 'משפטים' מדובר על המשפט שחור יעשה, מודיע לנו שוב רש"י: גם ענין זה של משפט – שהוא ענין של מלכות – הוא מכוח מרים שזכתה במלכות. ושוב בפרשת השבוע, מה שזכה בצלאל לבנות את בית המקדש – שהוא ענין של מלך – הוא מכח חור, שמגיע מכוחה של מרים – אימה של מלכות. אמנם בפרשת כי תשא לא מזכיר רש"י את היחוס של חור, שהרי שם הקב"ה הוא זה שמזכיר את חור – ולא כמו בפרשתנו שמושה רבינו מבקש להסביר לעם-ישראל מה ייחודיותו של בצלאל שזכה לחכמה מכח חור ומרים!...

... הרי לנו לא פחות משלוש מקומות, בפרשיות די סמוכות, בהם חוזר רש"י על אותה ידיעה – וכאן הבן שואל מה ראה רש"י לטרוח ולציין זאת שוב ושוב? מי שלמרות השאלה הזו עדיין יתעורר כאשר יבחין שישנו מקום נוסף בו מוזכר חור – בפרשת 'כי תשא': "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא, ב) והנה כאן רש"י שותק ולא מזכיר את יחוסו של חור... ואל-תאמר שרש"י סמך על-כך שהידיעה כבר נקלטה במוחנו בפרשיות הקודמות, ולכן לא טרח לחזור עליה בכי-תשא. שהרי פרשת השבוע, ויקהל, היא אחרי כי

תשא ובכל זאת טרח רש"י להזכיר בה שוב: "חור. בנה של מרים היה". ... הלא דבר הוא! עומד על הענין הגאון רבי אברהן יצחק ברזל יצוק"ל, בעל 'עיוני רש"י' וראש ישיבת 'מיר' בברכפלד, ומבאר זאת באופן מבריק: המדרש רבה בפרשה (פמ"ח ד), מבאר מהיכן ינק בצלאל את חכמתו וז"ל: "ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים שנאמר 'ויעש להם בתים'... ומרים נטלה חכמה, שהעמידה בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה מלך שנאמר [ויקה לו כלב את אפרת] ותלד לו את חור" וכתב "ודוד בן איש אפרתי". ועי' גם ברש"י על הפסוק 'ויעש להם בתים' דלעיל, שכתב "ומלכות ממרים" – מבואר שכח המלכות בא להם ממרים. והנה, מתפקידו של מלך להילחם מלחמות השם – וכפי שראינו כיצד דוד המלך נלחם מלחמות השם כל ימיו – ומעבר לכך יש עליו חיוב להילחם בעמלק, ומפורש אמרו בגמרא סנהדרין (פא: ג' מצוות נצטוו ישראל: למנות להם מלך, להילחם בעמלק ולבנות בית המקדש. מלבד זאת תפקידו של המלך לעשות משפט, בבחינת "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד) ובגמרא סנהדרין (יט.) מלכי בית דוד ודנין אותן דכתב (ירמיה כא, יב) "בית דוד כה אמר ד' דינו לבקר משפט". ומעלה זו מיוחדת למלכות דוד 'וימלך דוד על כל ישראל ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו" (שמ"ב ח, טו) מעתה נודע פשר-דבר מה מיוחד במקומות בהם רש"י מפרט שוב ושוב "חור. בנה של מרים היה". וזאת מאחר שבמקומות אלו עוסקים בעניינים מיוחדים הקשורים למלך, בהם זכתה מרים: בפרשת 'בשלח' עוסקים במלחמת עמלק. מודיע לנו רש"י "חור. בנה של מרים היה" כלומר: מה שזכה חור לענין הזה שייחם בעמלק יחד עם משה, הוא מכח המלכות זה זכתה מרים! בפרשת 'משפטים' מדובר על המשפט שחור יעשה, מודיע לנו שוב רש"י: גם ענין זה של משפט – שהוא ענין של מלכות – הוא מכוח מרים שזכתה במלכות. ושוב בפרשת השבוע, מה שזכה בצלאל לבנות את בית המקדש – שהוא ענין של מלך – הוא מכח חור, שמגיע מכוחה של מרים – אימה של מלכות. אמנם בפרשת כי תשא לא מזכיר רש"י את היחוס של חור, שהרי שם הקב"ה הוא זה שמזכיר את חור – ולא כמו בפרשתנו שמושה רבינו מבקש להסביר לעם-ישראל מה ייחודיותו של בצלאל שזכה לחכמה מכח חור ומרים!...

... הרי לנו לא פחות משלוש מקומות, בפרשיות די סמוכות, בהם חוזר רש"י על אותה ידיעה – וכאן הבן שואל מה ראה רש"י לטרוח ולציין זאת שוב ושוב? מי שלמרות השאלה הזו עדיין יתעורר כאשר יבחין שישנו מקום נוסף בו מוזכר חור – בפרשת 'כי תשא': "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא, ב) והנה כאן רש"י שותק ולא מזכיר את יחוסו של חור... ואל-תאמר שרש"י סמך על-כך שהידיעה כבר נקלטה במוחנו בפרשיות הקודמות, ולכן לא טרח לחזור עליה בכי-תשא. שהרי פרשת השבוע, ויקהל, היא אחרי כי

תשא ובכל זאת טרח רש"י להזכיר בה שוב: "חור. בנה של מרים היה". ... הלא דבר הוא! עומד על הענין הגאון רבי אברהן יצחק ברזל יצוק"ל, בעל 'עיוני רש"י' וראש ישיבת 'מיר' בברכפלד, ומבאר זאת באופן מבריק: המדרש רבה בפרשה (פמ"ח ד), מבאר מהיכן ינק בצלאל את חכמתו וז"ל: "ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים שנאמר 'ויעש להם בתים'... ומרים נטלה חכמה, שהעמידה בצלאל ויצא ממנו דוד שהיה מלך שנאמר [ויקה לו כלב את אפרת] ותלד לו את חור" וכתב "ודוד בן איש אפרתי". ועי' גם ברש"י על הפסוק 'ויעש להם בתים' דלעיל, שכתב "ומלכות ממרים" – מבואר שכח המלכות בא להם ממרים. והנה, מתפקידו של מלך להילחם מלחמות השם – וכפי שראינו כיצד דוד המלך נלחם מלחמות השם כל ימיו – ומעבר לכך יש עליו חיוב להילחם בעמלק, ומפורש אמרו בגמרא סנהדרין (פא: ג' מצוות נצטוו ישראל: למנות להם מלך, להילחם בעמלק ולבנות בית המקדש. מלבד זאת תפקידו של המלך לעשות משפט, בבחינת "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד) ובגמרא סנהדרין (יט.) מלכי בית דוד ודנין אותן דכתב (ירמיה כא, יב) "בית דוד כה אמר ד' דינו לבקר משפט". ומעלה זו מיוחדת למלכות דוד 'וימלך דוד על כל ישראל ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו" (שמ"ב ח, טו) מעתה נודע פשר-דבר מה מיוחד במקומות בהם רש"י מפרט שוב ושוב "חור. בנה של מרים היה". וזאת מאחר שבמקומות אלו עוסקים בעניינים מיוחדים הקשורים למלך, בהם זכתה מרים: בפרשת 'בשלח' עוסקים במלחמת עמלק. מודיע לנו רש"י "חור. בנה של מרים היה" כלומר: מה שזכה חור לענין הזה שייחם בעמלק יחד עם משה, הוא מכח המלכות זה זכתה מרים! בפרשת 'משפטים' מדובר על המשפט שחור יעשה, מודיע לנו שוב רש"י: גם ענין זה של משפט – שהוא ענין של מלכות – הוא מכוח מרים שזכתה במלכות. ושוב בפרשת השבוע, מה שזכה בצלאל לבנות את בית המקדש – שהוא ענין של מלך – הוא מכח חור, שמגיע מכוחה של מרים – אימה של מלכות. אמנם בפרשת כי תשא לא מזכיר רש"י את היחוס של חור, שהרי שם הקב"ה הוא זה שמזכיר את חור – ולא כמו בפרשתנו שמושה רבינו מבקש להסביר לעם-ישראל מה ייחודיותו של בצלאל שזכה לחכמה מכח חור ומרים!...

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל (לה, א)
בעל הטורים מבאר את הסמיכות של פרשת ויקהל לפרשת כי תשא כך: פרשת כי תשא מסתיימת בתיאור האור שקרן מפניו של משה, ופרשת ויקהל פותחת בציווי השבת. והרי אמרו חז"ל (ב"ר יא, ב) "לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבוע, כמו שהוא דומה בשבת", נמצא שבשבת זוכה כל יהודי לבחינת האור שקרן מפני משה, ומבוארת סמיכות הפרשיות.

עפ"י ביארו (שפ"א ועוד) את ההלכה הרווחת שבשמחת 'שבע ברכות' הנערכת בשבת קודש, ניתן לברך את שבע הברכות אף בלא 'פנים חדשות' (שו"ע אבה"ע"ז סב-ח), כיון שבשבת זוכה כל יהודי למאור פנים מיוחד, לכן כל המשתתפים נחשבים כפנים חדשות. (משולחן גבוה)

אור השבת של מרן הגר"מ ליפקוביץ זצ"ל – מסופר על הגר"מ ליפקוביץ זצ"ל, ששבת אחת נאלץ לעשות הרחק מביתו ומסביבתו בבית החולים 'איכילוב' שבתל אביב, ונאלץ לשהות שם גם ביום השבת. השבת נכנסה, ובבית החולים החיים נמשכים כרגיל – מהומה של מדידות, לקיחת דמים, תרופות... מבקרים אפולי דאגה סובבים הלך ושוב, כאן נועקת אחות לסייע, ולשם רופא להציל...

אך סער חיי החולין נבלמים באחת בפתח חדרו של רבינו, השוכב על מיטתו, מנותק מכל הסובב, וכולו אפוף בחרדת קודש של שבת המלכה. מנהל המחלקה, עובר כבשגרה מחדר לחדר, בוחן את פני החולים לוודא שהכל מתנהל כשורה, ואם חלילה לא חלה הרעה במקצב בריאותו של אי-מי. והנה נכנס הוא לחדרו של רבינו – וקופא על עומדו! פני רבינו המאירות באורה של השבת, ורוח הטהרה והשלוה הנסוכה עליהם, כמו הפנטו אותם. מחוזה פלאי שכזה לא ראה מעודו... משהתעשת, קרא לכל חבריו לצוות בהתרגשות: "בואו וראו אדם שרואים עליו את השבת"...

לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת (לה, ג)

בזוה"ק ביאר שהכועס כמבעיר אש של גיהנום ר"ל. ובספר ישני לוחות הברית (השל"ה הקדוש): "יום השבת צריך להיות כולו בחן ובחסד ובשלום ובאהבה רבה, כי בו שובתים אפילו רשעים שבגיהנום. ועל כן עבירה כפולה היא מי שמראה כעס בשבת. וכבר נתנו סימנים "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" – והוא אש המחלוקת וחימום הכעס. ויהיה נוהר בזה בזהירות גדול מחצות ערב שבת ואילך". וקשה, מה ענין כעס אצל "יום השבת" דווקא? הרי הכעס אסור לעולם, בין בשבת ובין בחול? יש לבאר כי מידת הכעס היא ההיפך המוחלט משבת קודש! כי השבת יסודה להאמין שהקב"ה הוא לבדו עשה, עושה ויעשה לכל המעשים "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש" ו"זכר ליציאת מצרים". ואילו הכעס הוא ההיפך לכל זה. כי הכועס הרי הוא מאמין שפלוני הוא המזיק לו והוא הפוגע בו וכל זה הוא חסרון בהכרה שהכל מידי הקב"ה, שהרי אם הכל מידי השי"ת, פלוני לא יכול לעשות כלום, ולא הוא עשה את מה שנעשה. יסוד השבת להשריש האמונה שהוא הבורא והוא המנהיג, ואילו הכעס הוא סתירה לכל עצם מהות השבת. ומעתה חמור יותר כעס בשבת מלעשות מלאכת הבערה, שהיא רק "מלאכה" האסורה בשבת, אבל הכעס הוא היפך יסוד השבת. ודווקא מפני כן, היצר הרע עמל ללא הפסקה להכשיל את האדם בכעס, בפרט בשבת קודש, וכבר בערב שבת בזמן ההכנות. הכעס גורם להפסדים הגדולים בעולם, הן בגשמיות ובוודאי ברוחניות. הוא מונע צלילות הדעת בלימוד התורה ופוגע גם בעבודת התפילה, כפי שמביא בארחות צדיקים (שער הכעס) "הכעס מבטל כוונת לב האדם בתפילה". וזהו

ההצלחה תלויה בקרבת ה' ולא בכישורים

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ אֲנִי קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוֹדָה (ל"ה, ל')

לכאורה עלינו להבין: מה פשר ההדגשה בפסוק "ראה קרא ה' בשם בצלאל"? כלום לא היה מתאים יותר לכתוב: "ראו קרא ה' את בצלאל", ואנו נבין מדעתנו כי קראו בשמו? את התשובה נבין על פי המעשה הבא: בירושלים של אחרי המלחמה, התגורר בחור תלמידי של הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, אשר עלה בגפו ארצה עם תום המלחמה והתיישב בירושלים. באותה תקופה התקיים אצל מרן הגרי"ז מבריסק קיבוץ של תלמידי חכמים מופלגים, בפניהם היה מוסר שיעורים דבר יום ביומו. ובכן, ניגש אותו בחור אל מרן הגרי"ז וביקש להצטרף לחבורת התלמידים, ואף נענה בחיוב ובמאוור פנים. תקופת מה לאחר מכן, באחד הימים, התקשה הגרי"ז בדברי רש"י מסויימים, אותם הקיף בחבילות של קושיות. "האם יש מי מבין הנוכחים שביכולתו ליישב את דברי רש"י?", שאל הגרי"ז, והנוכחים החרישו. והנה, לפתע, קם ממקומו אותו בחור אשר זה מקרוב בא, ובכמה משפטים פשוטים יישב את הקושיות כולן בטוב טעם ודעת, עד שהכל היה בהיר ונהיר. התפעל מרן הגרי"ז עד מאד לשמע התירוץ, ובהתפעלותו קרא: "אוי! כמה יראת שמים צריך בכדי לענות תשובה שכזו!..." והנה, אילו היו שואלים אותנו, היינו אומרים לבטח כי הבחור יכול היה לתרץ תירוץ זה בשל כשרונותיו הברוכים. אולם מרן הגרי"ז מלמדנו, כי לא כך הם פני הדברים: למעלות רוחניות לא זוכים בעקבות כישורים, אלא רק בזכות הקרבה אל הקדוש ברוך הוא! אם תלמיד הצליח לתרץ תירוץ אמיתי ומניח את הדעת, אין זה משום שכשרונותיו יוצאים מגדר הרגיל, אלא משום שקרוב הוא יותר אל הקדוש ברוך הוא, ולפיכך זיכהו משמים לחדש חידוש זה! ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן משה רבינו ביקש להבהיר לעם ישראל, כי הוא לא בחר להטיל את מלאכת המשכן על בעל מלאכה שכישוריו מתאימים בכדי לבצעה, אלא שהוא בחר דוקא במי שקרוב יותר אל הקדוש ברוך הוא, שכן דוקא משום כך יוכל לבצע את המשימה באופן מושלם! לפיכך, הבהיר משה כי למשימה זו נבחר 'בצלאל', אשר נקרא בשמו על שם שהיה 'בצל-אל', והיינו על שם קרבתו אל הקדוש ברוך הוא, קרבה אשר יש בה כדי לאפשר לו לבצע את המלאכה על הצד היותר טוב! (ללמדך מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

להטיס מנתח קרבי משדה הקרב בשבת כדי שיוכל לישון וכך יוכל להמשיך לרפא חיילים

שאלה: רופא מנתח קרבי, נמצא בשדה הקרב במשך שבוע שלם, ובס"ד רפא והציל חיילים רבים, אלא שמחמת ריבוי הקרבות, לא הצליח כמעט לישון, והרופא מרגיש בעצמו, שאם לא ישכב לישון במטתו לשמונה שעות לפחות, לא יוכל להמשיך לתפקד. ובא לשאול האם מותר לו לטוס בשבת במסוק משדה הקרב לביתו, כדי שיוכל לישון, וכך יוכל להמשיך לרפא חיילים לאחר מכן? תשובה. טרם נבא להשיב על השאלה, יש להסתפק בעוד **שאלה:** רופא בבית חולים שחייב לנתח חולה מסוכן בשבת, והוא מרגיש בעצמו שאם יעשן לפני הניתוח ינתח יותר טוב, ובא לשאול האם מותר לו לעשן בשבת? **תשובה:** שמענו מהגאון ר' בצלאל זולטי זצ"ל שפקפק בדבר להתיר את העישון, והסביר דבריו כך: כל נשימה ונשימה מסיגריה ביום השבת אסורה. וקשה להעריך את מספר הנשימות הנצרכות לרופא כדי שיוכל לנתח יותר טוב, ויש לחוש שיעשן יותר מהצורך, ומאחר ולא קיים מודד מדויק לשקול את הנצרך, לכן קשה להתיר. ויש להביא לזה ראיה מדברי החתם סופר (אבה"ע סימן פב) שנשאל על דבר אשה שנוקקה ליבם בן שש שנים, והעירו עליה רופאים מומחים שאם תתעגן עד אשר יגדל הנער ויגיע לגיל מצוות, אפשר שתחלה ותסתכן. נסתפק השואל אם אפשר להתיר לה להנשא לשוק מבלי להמתין לחליצה? והשיב: אין להאמין לרופא אלא באדם שהחזק בחולי, אבל אדם המתחזק כבריא, ולחש לרופא ואמר לו כך וכך כאב יש לי, והרופא שופט על פי דבריו כראוי לו, לא נתיר לו לעבור על איסורי תורה על פי חלומותיו ועל פי דבריו. ואף אם נחליט שיש להאמין לרופאים, הלא הובעל עובר איסור על כל בעילה ובעילה, ולא הותר רק להציל נפש, ואם כן מי ישער איזה בעילה היא ההצלת נפשה? ואם די לה פעם אחת בחודש, והוא בא עליה פעמיים, שניהם עוברים על איסור תורה. ואם אולי תתרפא, ויפסק החולי שלה, מי יכפנו לגרשה אז, והוא עמה כל ימיה באיסור וכו', עכ"ל. מברור בדבריו שאי אפשר להתיר איסור תורה עבור הצלת נפש, כל עוד לא ניתן למדוד ולשקול במדויק כמה פעמים צריך לעבור את העבירות. אמנם דברים אלו צריכים ביאור, שהרי מזו, אם אין בידנו לפקח ולשמור שכאשר תחלוף הסכנה יפסקו העבירות, אין להתיר כבר כעת לעבור על העבירות. אמנם דברים אלו צריכים ביאור, שהרי כעת האשה במצב סכנה, ואם כן מה הטעם שאסור לה להבעל כעת מחמת החשש שתיבעל אחר כך בעילות מיותרות, הרי גם חשש זה צריך להדחות מפני הפיקוח נפש. על כל פנים שמענו מדברים אלו שאין לפרוץ באיסורי תורה כאשר אין גבול לפרצות. ולכן סבר הגאון הרב בצלאל זולטי זצ"ל שקשה להתיר את העישון. ויעויין גם במש"כ בביאור הלכה (סימן תרי"ד"ה ואם) שצריך לכונן היטב כמה מזון צריכים לתת לחולה ביום הכיפורים, ולהזהר לא לתת לו יותר מהצורך. ומו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר שאין להתיר לרופא לעשן ביום השבת בגלל פיקוח נפש. ואף על פי שהעישון הוא צורך גדול לרגילים ומכורים לו, ובימי השואה היו אנשים שהחליפו את פת לחםם בסיגריה, בכל זאת בשעת חירום אדם אוגר כוחות נפש, ומוציא מהכח אל הפועל משאבים פנימיים שלא קיימים אצלו בזמנים כתקונם. הגע עצמך רופא הזקוק לנתח את בנו יחידו אהוב נפשו, האם לא ינתח אותו במיטב כשוריו, בלי עשון הסיגריה? וכי לא יוכל להתגבר על הרגלו כדי להתאמץ בכל נימי הנפש שהניתוח יצליח? הרי אומר שרופא היודע את האחריות העומדת לפניו יעשה מלאכתו נאמנה גם בלי עשון, ולכן אין מקום להתיר לו את העישון בשבת. דברים אלו אמורים ברופא יהודי המלא רחמים העושה עבודתו בדחילו ורחימו. אך רופא קל דעת הניגש לניתוח כדבר שגרתי, ואינו מרגיש את חיי האדם התלויים בו, יתכן שהעישון מותר לו, וההכרעה היא ביד הרופא, לשקול כמה נחוץ לו לעשן כדי שהניתוח יצליח ביותר. אולם נראה שבענייננו, יתכן שמותר להטיס את הרופא, יתכן שהעישון מותר לו, ומהכרעה היא ביד הרופא, לשקול בסגריות, יש סברא שלא כל נשימה נצרכת לצורך פיקוח נפש, משא"כ כאן, אפילו אם הרופא יישן יותר מהצורך, אין בזה חילול שבת, וכל החילול שבת הוא בשביל שיוכל לישון על מטתו, וזה ודאי צורך גדול, ואם כן יתכן שהדבר מותר. וכן הסברא של מו"ח זצ"ל אינה שייכת בנידוננו, דדוקא בעישון, יש סברא לומר שאם יתגבר על הרגשותיו, הוא יוכל לנתח כראוי אף בלי סגריות, אך בשינה שהוא צורך אמיתי לאדם, והנשבע שלא יישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר, כי אי אפשר להתקיים בלי שינה, בזה יתכן שמותר להטיס אותו לביתו, שיוכל לישון כראוי. ושאלתי השאלה את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל והשיב: שנראה לו שגם אם הרופא לא יישן על מטה טובה, אלא יישן באיזה מקום על ספסל גם יוכל לאחר מכן לרפא היטב, אך אם באמת הרופא אומר שבמקום אחר אינו יכול לישון, או גם אם יישן שם, לא יוכל לנתח היטב, מותר להטיסו בשבת, כדי שיוכל לנוח על מטה. והנה שמעתי מהגאון ר' נסים קרליץ זצ"ל שסיפר בשם החזו"א מעשה בגאון ר' ברוך בער שלפני שהתמנה לרב הלך לשאול אורחות חיים, מרבו הגדול ר' חיים, ואמר לו שלפעמים עלול להגיע שאלה שהרב צריך להבין אם יש בזה פיקוח נפש, כגון מקרה שאדם זקן אין לו מקום לדור, מלבד בבית ילדיו שאינם שומרים מצוות וכשרות, ונשאלת השאלה האם מותר לו לדור שם. והתשובה תלוי בדרגת הפיקוח נפש שבדבר. ואת זה הרב צריך להחליט. ויתכן שאף בנידוננו, על הרופא להחליט אם הוא במצב כזה שהוא חייב לישון בביתו כדי להמשיך לטפל כראוי. ואם הוא במצב כזה, יתכן שהדבר מותר (ב"מ קה, ב). (תנ"ך ודברשטיין שלישי"א)

חידה שבועית

הֵיכָן מֵצֵאתָ דָּבָר מוֹשֶׁה, אֵיךְ לֵרְאוֹתוֹ, וּמַכֵּף זֶאת נִיתָן לְהַצְמִירוֹ מִחֻקֵּי מִצְוֹתָ?

תשובה לחידה פר"ש: כי את מוצבתם תחצון ואת מצבתם תשרון ואת אשריו תכרתון (לר, יג). תשובה לחידה השבועית: אח אחר.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת הרב אהרן לבל לנשואי הבת משפחות גולדשמיד – גינסברגר להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות חיים גרוסמן לאירוסי הבת הנכדה משפחות הרב זבולון כהנא – פרוינדליך להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות קמפינסקי להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת רייכר להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות פודור-הוכהויזר להולדת הבן הנכד **גני הדר-עמישב:** משפחות לויץ – לב-טוקר (מרכז העיר) להולדת הבן הנכד הנין משפחת דיקשטיין לאירוסי הבת משפחת אטינגר לאירוסי הבת משפחת דביר לנשואי הבן משפחות פיליפס-אינגבר לאירוסי הבן הנכד

הודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

